

ENVIRONMENTAL PROTECTION IN OIL EXTRACTION AREAS

Tural KARIMOV¹, Rashad ABBASOV², Laman MAMMAZADA³

Rezumat

This paper is an analysis of what environmental protection should be in extraction areas for oil resources and what should represent the institutional support for a better understanding of the phenomenon and a better social approach of human evolution in areas with large oil fields.

Cuvinte cheie: *economie ecologică, protecția mediului, management petrolier*

Clasificarea JEL: Q32

1. INTRODUCERE

Este important să ne gândim la durabilitate ca la un proces continuu, nu ca o stare statică a sistemului. În domeniul durabilității și sustenabilității, o definiție adesea citată este cea data de către Comisia Mondială a Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare, de asemenea, cunoscut sub numele de Comisia Brundtland (1987), care prevede că “dezvoltarea durabilă reprezintă dezvoltarea care satisface nevoile generației actuale, fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi”. Această abordare orientată spre politici are o mare valoare datorită simplității sale, dar și ca rezultat al ambiguității sale. Acest lucru a permis obținerea unui consens general dedicat dezvoltării durabile, care reprezintă un lucru bun.

În special, trebuie reținut faptul că aspectele controversate sunt toate împachetate în cuvântul "nevoi", care par inofensive și vagi. Cine definește nevoile noastre? Cine definește nevoile generațiilor viitoare? Nerespectând aceste alegeri personale și societale, această definiție a evitat problema scării necesare pe o planetă finită. În plus, conceptul exprimat de Comisia Brundtland este explicit și ținut ca antropocentric. Ea se referă la modul în care oamenii gestionează mediul construit în ceea ce privește triumviratul omniprezent social, economic și ecologic (triple bottom line). Deși această abordare are o mare valoare în anumite aplicații, ea nu răspunde la întrebarea mai profundă a ceea ce face un sistem durabil sau mai degrabă ceea ce nu face. De aceea, mi se pare că este util pentru a se califica întotdeauna definiția Brundtland prin paralela cu situația dată, așa cum este prevăzut inițial, ca și dezvoltarea durabilă, nu ca durabilitate. Sustenabilitatea este un concept mai amplu, mai fundamental, care poate și trebuie explorat independent de acțiunile, intențiile și aspirațiile umane. Ea se referă la funcționarea unui sistem, a oricărui sistem și a caracteristicilor pe care le posedă pentru a îndura procesul evoluționist. Nu este strict un concept antropocentric, însă înțelegerea acestuia ar trebui, în general, să contribuie la informarea asupra aplicării acestuia în sistemele socio-ecologice.

2. SUSTENABILITATEA MECANISMULUI INTERACȚIUNII ECOLOGICO-ECONOMICĂ

În filosofia estică, această idee este capturat în noțiunea de “Shi”, care constă în organizarea de circumstanțe în așa fel încât să se obțină beneficiul maxim din aceasta. Din

¹Academia de Studii Economice din București

²Academia de Studii Economice din București

³Academia de Studii Economice din București

aceste structuri, funcțiile de susținere apar în mod natural și ușor, lucrând cu fluxul generat de gradienti. În acest context, "funcțiile de susținere" se referă la acțiuni asociate-recursive, în care procesul întărește structura și invers. Aceasta este o caracteristică-cheie a autocatalizei descrisă mai jos. În general, din punct de vedere ecologic, bucla producător-consumator este atotputernică, formarea solului și echilibrul chimic sunt ilustrații-cheie care trebuie urmate pentru a atinge necesarul de bază pentru un management eficient al câmpurilor petroliere și al resurselor naturale în general. În ecosistemele de coastă, un exemplu este întreținerea paturilor de seagrass care stabilizează substratul, furnizează hrană și habitat, și protecția de coastă. Aceste beneficii sunt derivate în procesul de organizare, deoarece nu sunt concepute în mod explicit pentru a le realiza. Funcțiile de susținere apar atunci când apare o circumstanță în care un proces care utilizează gradientul disponibil face acest lucru într-un mod care construiește sau menține structura pentru alte gradiente. Cu alte cuvinte, gradientul are tendința de a acționa în continuare. Apoi, în acest proces, o anumită funcție este utilizată pentru a reînnoi gradientele. Este de reținut faptul că sistemele în cauză sunt sisteme termodinamice deschise și, prin urmare, depind de o sursă de energie constantă și de reconstituirea unor mecanisme funcționale. Ea este eficientă în virtutea rentabilității sale și, dimpotrivă, își pierde potențialitatea atunci când devine inflexibilă (sau statică) în special când se regăsește în relația cu exteriorul funcțional.

Un alt aspect al sistemelor durabile sunt interacțiunile holistice și autoportante interne și externe care leagă configurațiile. Viața discretă este ceea ce majoritatea manualelor de biologie subliniază și care se concentrează asupra organismului viu (de la un organism monocelular la unul pluri-celular), care, în decursul unei perioade specifice de timp, este viu și funcțional. În timp ce un singur organism poate poseda toate aspectele necesare pentru a fi considerat viu, nu este suficient să susținem viața. Acesta deține o dependență ecologică obligatorie pentru toate interacțiunile abiotice și ecologice. Organismul nu poate persista în mod izolat, necesitând fluxuri externe de sprijin și interactiv. Aici studiile arată că funcțiile sunt clare pentru un organism, împreună cu bioticul și abioticul său, definește un ecosistem. Prin urmare, este la scara ecosistemului care posedă toate aspectele necesare pentru a susține viața obligatorie. De fapt, interacțiunile din mediul de viață pătrund și evoluează atât de complex și complet încât organismul în sine devine un univers condensat, însăși noțiunea de a abiota își pierde semnificația. Condițiile de viață sunt factorii de mediu pe care îi asociem în mod obișnuit cu fenomenul de a abiota, cum ar fi temperatura (atât locală cât și globală), umiditatea, umiditatea solului și viteza de percolare, fluxul de apă, salinitatea oceanului, concentrația nutrienților etc. Mediul are sens doar așa cum este exprimat în concordanță cu procesul funcțional considerat ca viață la nivel simplificat. Acest lucru oferă un indiciu important în trăsăturile sistemelor durabile.

Sistemele deschise se conectează la mediul lor prin intrări și ieșiri. Configurațiile menționate mai sus sunt posibile numai în prezența unui gradient extern de energie care poate fi lovit, utilizat și în cele din urmă degradat (deci trebuie să fie palpabil). Prin intermediul acestei intrări constante, luând în considerare o energie de înaltă calitate, cu entropie scăzută, care trec prin degradarea energiei reziduale în afara acelei vieți, sistemele de susținere sunt capabile să construiască și să mențină ordinea și organizarea. Prin urmare, atunci când luăm în considerare durabilitatea, un prim principiu este de a lua în considerare aceste constrângeri de intrare și de ieșire de bază. Un sistem trebuie să aibă capacitatea de absorbție și capacitate de intrare.

Creșterea și dezvoltarea reprezintă cele două aspecte de sprijin ale dinamicii sistemelor filtrare și observate din perspectivă economică și ecologică. După cum s-a menționat mai sus, sistemele sunt reprezentate ca rețele de schimburi de materiale sau de energie utilizând analiza rețelei per total. Creșterea este o schimbare cantitativă a unei proprietăți a sistemului, măsurată printr-o variabilă extinsă, cum ar fi cantitatea totală de inputuri din sistem, care este

suma tuturor schimburilor în sistem și între sistem și exterior (importuri, exporturi). Dezvoltarea este o schimbare calitativă a sistemului măsurată printr-o variabilă intensivă, cum ar fi conectivitatea informațiilor sau a rețelei sau ciclicitatea situațională macroeconomică. Ca și în fizică, capacitatea totală a unei anumite caracteristici este combinația dintre cât de mult și ce calitate are o variabilă extinsă ori o variabilă intensivă.

3. MANAGEMENTUL CÂMPURILOR PETROLIERE

Războaiele civile reprezintă forma dominantă a conflictelor din lume și constituie mai mult de 90% din conflictele armate contemporane. Alte state pot interveni pentru a încuraja rezultatele specifice în războaiele civile sau externele și amenințările generate de războaiele civile în desfășurare pentru alte state pot promova intervenția. După o estimare, aproximativ două treimi (97 din 150) din toate războaiele civile din perioada 1945-1997 se referă la intervenția țărilor străine sau a organizațiilor internaționale (Regan, 2002). O mare parte din cercetările privind intervenția în războiul civil au examinat efectele asupra rezultatelor și duratei (Regan, 1996). Cercetările pe acest subiect au fost mult mai puțin direcționate pentru cine intervine și de ce. Lipsa unui consens în ceea ce privește dacă intervențiile în războiul civil scad violența ulterioară sau nu nu este surprinzătoare, având în vedere atenția limitată la motivațiile și constrângerile cu care se confruntă intervenienții. Unii cercetători susțin că intervenienții încearcă să aducă conflictele la un sfârșit printr-un flux informațional cât mai scurt (Regan, 2000). Alții susțin că intervențiile sunt susceptibile de a prelungi războaiele prin împiedicarea unor rezultate specifice care ar fi rezultat în absența intervențiilor (Ross, 2004).

Majoritatea lucrărilor existente privind motivația de a interveni se concentrează asupra intereselor de securitate ale unui terț (de exemplu, apropierea de conflict), a preocupărilor umanitare (adică a victimelor, a refugiaților), precum și a legăturilor etnice și coloniale cu conflictul. Riscul de răspândire transnațională a unui război civil poate face ca statele cu interese puternice într-o regiune să intervină pentru a contracara acest conflict (Salehyan & Gleditsch, 2006, Kathman, 2011). Putem susținem că actorii externi pot avea și interese economice în ceea ce privește rezultatele conflictelor care ar putea motiva intervenția. Majoritatea cercetărilor existente privind intervenția terților în războiul civil nu iau în considerare rolul stimulentei economice și al relațiilor cu țările aflate în conflict. Acest lucru este cu atât mai remarcabil, deoarece stimulentele economice sunt adesea susținute pentru a exercita un rol esențial în declanșarea și durata războiului civil. În special, mulți au susținut că oportunitățile economice scăzute în economia convențională și potențialul excedentului financiar obținut din prădarea (rent seeking) sau controlul resurselor naționale pot motiva factorii implicați la recurgerea la violență și la recrutarea rebelilor (Collier & Hoeffler, 2004).

Credem că stimulentele economice potențiale rezultate de intervenția într-un război intern servesc o atenție mai sistematică. Se dezvoltă astfel un model oficial care evidențiază forțele economice cheie care determină decizia de a interveni într-un război civil și detaliază beneficiile și costurile potențiale. Recent, a fost acordată mai multă atenție modelării intervenției terțelor părți în mod oficial, însă nu există încă un consens cu privire la modul cel mai bine caracterizat de intervenția militară a terților în războiul civil sau despre integrarea unui terț în modelele convenționale de două părți de conflict (Bove & Smith, 2011). Deoarece intervenția militară este un efort costisitor și riscant, statele trebuie să echilibreze costurile așteptate ale intervenției împotriva intereselor lor strategice și a posibilelor beneficii. Dincolo de lipsa atenției acordate stimulentei economice, literatura existentă privind intervenția terților rareori endogenizează actorii terți într-un model de război civil bazat pe două părți.

Ne concentrăm asupra resurselor naturale, probabil asupra celei mai proeminentă, și anume asupra petrolului (Colgan, 2013a) și modul în care impactul preconizat al conflictului asupra prețurilor petrolului poate crea stimulente pentru a interveni. O serie de studii găsesc dovezi

ale unui efect direct asupra riscului de război civil datorat dependenței petrolului, măsurat de obicei de exporturile de țiței ca pondere din PIB-ul unei țări (Ross, 2006). Există, de asemenea, o mare literatură înrudită cu privire la modul în care petrolul influențează supraviețuirea regimului și stabilitatea politică. Interesul nostru principal în acest studiu constă în consecințele războiului civil asupra piețelor petrolului. Disfuncționalitățile provocate de evenimente geopolitice dramatice, cum ar fi războaiele, au cauzat multe șocuri petroliere (Hamilton, 2011, pentru un studiu recent privind istoria industriei petroliere). În plus, perturbările legate de petrol au fost un factor important care a contribuit la unele recesiuni. Din perspectiva cererii, o țară importatoare de petrol are probabil mult mai multe șanse de a se confrunța cu o recesiune asupra economia sa, ca urmare a șocurilor petroliere. Modelul nostru arată modul în care potențialii intervenienți cu importuri substanțiale de petrol au astfel stimulente pentru a contracara ostilitățile, folosind intervenția ca mijloc de inhibare sau reducere a riscului de propagare a conflictelor și a turbulențelor economice.

Multe argumente referitoare la comportamentul de politică externă sunt adesea subdezvoltate și se îndreaptă asupra argumentelor conspirative privind captarea resurselor (Colgan, 2013b, pentru o critică a multor argumente convenționale privind petrolul și conflictele). Cu toate acestea, acest lucru necesită o analiză mai atentă și argumente nuanțate decât o concediere totală a relevanței petrolului în trendul actual de dezvoltare.

Înainte de a ne întoarce la dezvoltarea teoriei noastre, oferim câteva exemple simple în care dovezile ocazionale sugerează că statele cu nevoi mai mari și cu o dependență ridicată de petrol au fost mai predispuse să intervină în țările producătoare de petrol. De exemplu, Chad, Mali și Niger sunt toate fostele colonii franceze din interiorul zonei sahariene din Africa și care au cunoscut numeroase războaie civile, dar numai câteva episoade au văzut intervenții directe. La sfârșitul anilor '70 și '80, Franța a intervenit în mod repetat în Ciad pentru a susține guvernul, luptând împotriva rebeliilor sprijiniți în parte de Libia. Explorarea petrolului în Ciad a început în 1969, iar petrolul a fost recunoscut ca o resursă strategică abia atunci când războiul civil a oprit explorarea ulterioară. În schimb, Niger nu are resurse naturale, iar francezii nu au manifestat niciun interes să intervină în războiul său civil. În plus, Franța nu a intervenit în rebeliunea Tuaregilor anterioară agresiunilor de la Mali din anii 1990, când țara nu a cunoscut rezerve de petrol profitabile. Cu toate acestea, în urma interesului reînnoit în perspectiva extracției petrolului în Mali, Franța a ales să intervină după încercarea secesionistă din 2012. Deși motivul principal invocat de Franța de intervenție a fost acela de a menține sub control extremismul islamic, stimulentele pentru intervenție au fost de asemenea prezente, respectiv a crescut cu volumul petrolului explorat în țară și a prețurilor ridicate la petrol.

Pentru a investiga sistematic dacă probabilitatea unei intervenții externe este mai mare pentru conflictele din țările cu petrol și în special de țările importatoare de petrol, am început compilarea unui panou vast de date privind bogăția și comerțul cu țiței, inclusiv variabilele de stoc, cum ar fi dotarea cu petrol și mărimea rezervelor pentru țara aflată în conflict, precum și evaluarea balanței comerciale potențiale al terțului intervenient. Variabilele de stoc pe care le folosim depind de caracteristicile geologice și eforturile anterioare de explorare. Ca atare, acestea ar trebui să fie mai puțin afectate de conflicte sau intervenții și, prin urmare, mai puțin vulnerabile față de preocupările legate de endogenitate decât variabilele de flux utilizate pe scară largă în studiile privind războaiele civile, cum ar fi exporturile de combustibili ca procent din PIB. În plus, balanța comercială (potențială) a intervenientului transmite informații despre posibilele daune ale instabilităților regionale la aprovizionarea cu petrol.

În concluzie, contribuția noastră actuală este de patru ori regăsită: în primul rând, nuanțăm existența unui nou model teoretic al modului în care intervenția terților în războaie civile poate fi influențată de profilurile de export și de import ale statelor pentru a identifica în mod

clar mecanismele posibile legate de abundența petrolului și dependența de petrol, la care se adaugă și stimulentele și constrângerile cu care se confruntă un terț în decizia de a interveni într-un război civil aflat în desfășurare. În al doilea rând, modelul nostru formal este primul efort de a endogeniza un actor terț într-un model de conflict civil cu producție, comerț și stimulente economice. În al treilea rând, studiul nostru corelează predicțiile teoretice cu un model formal și o analiză empirică, pe care Blattman & Miguel (2010) l-au considerat a fi rar în cercetarea războiului civil condus de volumul de resurse naturale deținute, utilizând un eșantion aproape exhaustiv de 69 de țări cu războaie civile și 202 de țări potențial intermediar, asta întâmplându-se după perioada celui de-al doilea război mondial.

Procedăm după cum urmează: prezentăm mai întâi un model de conflict cu posibilitatea unei intervenții terțe. Apoi introducem datele utilizate în testele empirice ale propozițiilor. Demonstrăm sprijinul empiric pentru predicțiile noastre teoretice. Încheiem cu câteva observații cu privire la relevanța mai largă a rezultatelor noastre pentru înțelegerea interdependenței economice și a intervenției în conflict.

Abordăm intervențiile unor terțe părți într-un război civil ca o decizie unilaterală de simplitate. Cu toate acestea, cadrul se aplică războaielor între state, mai degrabă decât războiului civil, iar accentul se pune în primul rând pe aspectele militare, influența fiind măsurată doar prin capacitățile militare, în timp ce preferințele politice sunt deduse din portofoliile alianțelor. Cea mai mare parte a literaturii despre menținerea păcii în războiul civil tinde să se concentreze asupra beneficiilor publice ale intervenției, iar cea mai mare parte a atenției acordate preocupărilor private este în ceea ce privește costurile. Spre deosebire de modelele anterioare de intervenție, depășim efectele pur militare și subliniem motivele economice ale intervențiilor. Siqueira (2003) studiază consecințele intervenției terților asupra stimulentele de conflict ale părților aflate în conflict, dar fără a modela în mod explicit stimulentele intervenientului. Chang și colab. (2007) ia în considerare modul în care interacțiunea dintre tehnologia conflictuală a unui terț intervenient și a beligeranților afectează rezultatul echilibrului Nash perfect al sub-jocului. În modelul lor, o terță parte poate să asigure pacea sau să perturbe o ordine pașnică existentă, în funcție de natura conflictului și de obiectivele sale.

4. CONCLUZII

Principalul accent în aceste modele este modul în care intervenția afectează rezultatul conflictelor, presupunând că o anumită formă de altruism sau politică locală / orientare politică motivează intervențiile viitoare desfășurate. Nu depășește caracterul canonic al conflictului și al intervenției ca luptă pentru victorie pe terenul de luptă. În plus, ele încorporează doar caracteristici militare (de exemplu efortul de luptă și rata de succes), ignorând în același timp o serie de motive non-militare potențial importante de intervenție. În timp ce Chang și colab. (2007) și Chang & Sanders (2009) consideră că motivațiile economice ale unor terțe părți de a interveni în mod militar, beneficiile intervenției sunt presupuse a fi exogene. Formalizarea noastră ia în mod explicit în considerare modul în care factorii economici pot explica de ce unele conflicte atrag intervenții, în timp ce altele nu.

Am modela dimensiunea militară a intervenției terților prin adoptarea abordării introduse de Grossman & Kim (1995) și, mai recent, aplicat de Dunne și colab. (2006), prin care armata ar putea împiedica războiul civil. Pentru a evita complicațiile inerente la jocurile de conflict cu sincronizare simultană (De Luca & Sekeris, 2013), presupunem că jucătorul țintă și intervenienta să decidă nivelul lor de armament înainte de a fi potențial agresor și de a lua o acțiune în execuție, ceea ce presupune că acestea din urmă pot fi neutralizate de prelungirea războiului civil. Stimulentele pentru intervențiile terților sunt strâns legate de piața petrolului și de structura sa în modelul nostru. Mai precis, considerăm că piața mondială a petrolului este o piață oligopolistă, prin care prețul de echilibru al petrolului va fi o funcție a puterii de piață

a producătorilor de petrol. Pentru a capta această trăsătură a structurii pieței, adoptăm un cadru de concurență Cournot și luăm în considerare decizia unei terțe părți de a interveni militar sau nu într-o țară producătoare de petrol și de aici lucrurile se pot complica.

Retorica sau scopurile declarate de intervenție în războaie civile sunt adesea controversate și pot exista o serie de alți factori care motivează intervenția. Începând cu iunie 2014, mulți observatori au atras atenția asupra modului în care am văzut intervenția internațională în războiul civil din Libia, dar nu și în conflictul sirian. "Setea de țitei" este adesea oferită ca o explicație aproape evidentă, reamintind afirmațiile anterioare despre presupusa motivație "adevărată" a invaziei americane din 2003 a Irakului. Cu siguranță recunoaștem că astfel de pretenții sunt adesea incomplete și simpliste. Cu toate acestea, afirmațiile provocatoare îndoielnice se fac cel mai bine printr-o analiză mai serioasă, iar rolul stimulentele economice în intervenție merită mai multă atenție academică și nuanțată ideologic.

Integrăm terțe părți într-un model convențional de conflict civil între un guvern și forțele de opoziție, unde conflictul are implicații asupra producției de petrol și a exporturilor și, la rândul său, asupra prețurilor pentru importatorii de petrol. Considerăm o lume compusă din țări producătoare de petrol și din cele care nu produc petrol și identifică un set de parametri care vor influența stimulentele pentru intervenția terților. Întrucât cercetarea existentă a ignorat în mare măsură rolul factorilor economici și al petrolului, demonstrăm că atât factorii de cerere, cât și cei ai cererii tind să crească stimulentele pentru implicarea militară externă și astfel găsim un sprijin empiric puternic pentru afirmația noastră.

În prezentul această cercetare a înzestrat potențialele părți terțe cu instrumentul unic de intervenție militară pentru a pune capăt războaielor civile aflate în desfășurare. O întrebare foarte interesantă care trebuie explorată în cercetările ulterioare este stimularea părților terțe bogate în petrol de a furniza rebelilor sprijin logistic, de a interveni în inițiativele de soluționare a disputelor și, în general, de a contribui la prelungirea unui război civil care să mențină și să beneficieze de prețurile ridicate ale petrolului pe piețele mondiale. Dincolo de implicațiile imediate pentru intervenția în războaie civile, modelul și rezultatele noastre contribuie, de asemenea, la o înțelegere mai profundă a altor evenimente și tendințe în politica mondială.

În special, abordarea avută în această cercetare aflată în construcție funcțională, poate contribui parțial la politica externă față de țările bogate în petrol din Orientul Mijlociu, unde economiile dezvoltate care depind de aprovizionarea constantă cu țitei favorizează un accent puternic pe stabilitate, dar cu orice preț. Dincolo de implicarea militară occidentală ca răspuns la conflicte, cum ar fi intervenția de a renunța la invazia irakiană din Kuweit din 1990, SUA oferă de asemenea un ajutor militar semnificativ și menține trupe în producătorii de petrol din Golful Persic, iar SUA are o istorie de sprijinire a statelor autocratice conservatoare, fapt realizat în ciuda accentului pus pe reforma democratică pusă sub lumina reflectoarelor. Acest sprijin militar și politic este cel puțin în parte motivat pentru a se asigura că țările din Peninsula Arabică mențin prețurile la țitei într-un interval țintă. Înregistrarea durabilă a instabilității geopolitice în regiunile producătoare de petrol și creșterea probabilă a cererii mondiale de petrol implică faptul că stimulentele economice sunt susceptibile de a se evidenția în mod vizibil în ceea ce privește intervențiile în războiul civil.

5. BIBLIOGRAFIE:

1. Blattman, C., Miguel, E. 2010. 'Civil War', 2010, *Journal of Economic Literature*, vol. 48, nr.1, p. 3–57.
2. Bodislav, D. A. 'Business Intelligence for decision making in economics', în Dunis, C., Middleton, P., Karathanasopolous, A., Theofilatos, K. *Artificial Intelligence in Financial Markets*, Londra: Editura Palgrave Macmillan, 2016, p. 125-158.
3. Bove, V., Smith, P. 'The Economics of Peacekeeping'. in Hartley K., Braddon, D (eds)

- Handbook on the Economics of Conflict*, 2011, p. 237–264.
4. Brundtland, G.H. *Our Common Future, World Commission on Environment and Development*. Oxford University Press, Oxford, 1987.
 5. Chang, Y.-M., Sanders, S. 'Raising the cost of rebellion: the role of third-party intervention in intrastate conflict', 2009, *Defense and Peace Economics*, vol. 20, nr. 3, p. 149–169.
 6. Chang, Y.-M., Potter, J., Sanders, S. 'War and peace: third-party intervention in conflict', 2007, *European Journal of Political Economy*, vol. 23, nr. 4, p. 954–974.
 7. Colgan, J. *The emperor has no clothes: The limits of OPEC in the global oil market*. OPEC: International Organization, 2013a.
 8. Colgan, J. *Petro-Aggression: When Oil Causes War*. New York: Cambridge University Press, 2013b.
 9. Collier, P., Hoeffler, A. 'Greed and grievance in civil war', 2004, *Oxford Economic Papers*, vol. 56, nr. 4, p. 563–595.
 10. De Luca, G., Sekeris, P. 'Deterrence in Contests', 2013, *Economica*, vol. 80, nr. 317, p. 171–189.
 11. Dunne, J., García-Alonso, D.C., Levine, P., Smith, R. 'Managing Asymmetric Conflict', 2006, *Oxford Economic Papers*, nr. 58, p. 183–208.
 12. Grossman, I., Kim, M. 'Swords or Plowshares? A Theory of the Security of Claims to Property', 1995, *Journal of Political Economy*, nr. 103, p. 1275–1288.
 13. Hamilton, D. 'Historical oil shocks', 2011, *Tech. rept. National Bureau of Economic Research*.
 14. Kathman, D. 2011. 'Civil War Diffusion and Regional Motivations for Intervention', 2011, *Journal of Conflict Resolution*, vol. 55, nr. 6, p. 847–876.
 15. Regan, M. 'Conditions of successful third-party intervention in intrastate conflicts', 1996, *Journal of Conflict Resolution*, nr. 40, 2, p. 336–359.
 16. Regan, M. *Civil wars and foreign powers: Outside intervention in intrastate conflict*, Ann Arbor: University of Michigan Press, 2000.
 17. Ross, M. 'A Closer Look at Oil, Diamonds, and Civil War', 2006, *Annual Review of Political Science*, nr. 9, p. 265–300.
 18. Ross, M. 'How Do Natural Resources Influence Civil War? Evidence from Thirteen Cases', 2004, *International Organization*, vol. 58, nr. 01, p. 35–67.
 19. Salehyan, I., Gleditsch, K. 'Refugees and the spread of civil war', 2006, *International Organization*, vol. 60, nr. 2, p. 335.
 20. Siqueira, K. 'Conflict and third-party intervention', 2003, *Defense and Peace Economics*, vol. 14, nr. 6, p. 389–400.